

Židovská menšina v meziválečném období

Identita

- Doznívající vliv emancipace na postavení Židů a jejího dopadu na řešení identity.
- Pokračující snaha o zapojení se do majoritní společnosti.
- Vnitřní vývoj jedinců i obcí od asimilačních trendů po nacionální hnutí.
- Rozmanitý přístup k náboženství – od konverze, přes liberální směry, až po ortodoxii.
- Konfrontace českého a německého asimilačního hnutí.
- Dobrým indikátorem integračních i dezintegračních procesů v životě židovských komunit jsou spolky a spolkový život jejich členů.

SPOLEK
ČESKÝCH AKADEMIKŮ ŽIDŮ
—• V PRAZE

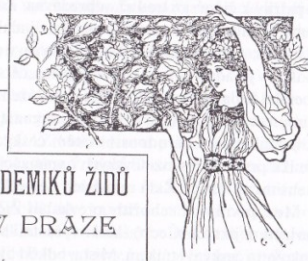
pořádá

v sobotu, dne 16. února v 8 hod. večer
.. ve sloupovém sále „U ŠTAJGRŮ“ ..
(Vodičkova ulice)

Havlíčkův večírek.

PROGRAM:

1. Přednáška p. PhDr. ZDĚNKA TOBOLKY.
2. Recitace. — — — — —

Hosté (i dámy) jsou vítáni. ⚡ Vstup volný.

Pozvánka Spolku českých akademiků židů v Praze. AUK.

Spolky

Plavci z Hagiboru, kteří reprezentovali Československo na mezinárodních závodech. ŽMP.

- Zůstává systém tradičních dobročinných spolků v obcích: např. Chevra kadiša, Bikur cholim, Talmud Tóra.
- Přetrvání dvou nových typů spolků vzniklých jako odraz celospolečenských a náboženských změn v 2. polovině 19. století – pěvecké spolky a ženské spolky. Značný rozvoj zejména druhých z nich.
- Další změna struktury spolků proběhla na přelomu 19. a 20. století – emancipace židovské kultury (ŽMP 1906), spolky napojené na asimilační hnutí (Spolek českých akademiků židů), humanitární bratrské lóže (B nai B rit, Hort, Societé, Bohemia, Praga).
- Významnou skupinu ve spolkovém životě představují potom sionistické spolky.

Sionismus

- Židovské nacionální hnutí podnítilo vznik celé řady spolkových aktivit, nejčastěji politického, charitativního, mládežnického nebo sportovního charakteru. Příklady:
- Světová sionistická organizace – spolky „Theodor Herzl“ (pod WZO).
- Tělovýchovné spolky – Makabi, Hagibor, Hašomer Hacair.
- Mládežnické spolky – turistická organizace Jüdischer-Wanderbund „Blau-Weiss“ (Techelet Lavan).
- Místní skupiny sionistické organizace žen – WIZO.
- Značný rozvoj sionismu v českém prostředí nebyl podmíněn pouze antisemitskými reakcemi na příliv východních Židů, ale spíše signalizoval potřebu hledání vlastní identity v rámci česko-německých tlaků.

Židé na kulturní scéně

- česky píšící Karel Poláček, František Langer, Jiří Langer, básníci Richard Weiner, Egon Hostovský, Jiří Orten, překladatelé Otokar Fischer a Pavel Eisner.
- Pražský německy píšící okruh s Franzem Kafkou, Maxem Brodem, Oskarem Baumem, Hugo Salusem. Žurnalista Egon Ervin Kisch.
- Malíř Emil Orlik, Robert Gutmann, Alfred Justitz, sochař Otto Gutfreund.
- Skladatelé Gustav Mahler, Ervín Schulhoff, Hans Krása, dále četní umělci na poli divadelním i filmovém.
- Obohacení kultury české, ale i světové.

Politika

- Národnostní skladba slabinou republiky, bránila upevňování prvků sjednocující se občanské společnosti.
- ČSR byl jediným státem ve střední Evropě zabezpečující Židům všechna občanská, politická a náboženská práva, např. výjimečná možnost přihlásit se k židovské národnosti.
- Díky demokratickým poměrům se Židé nebývale účastní politického, kulturního a hospodářského života české společnosti. Uplatnili se v ministerských funkcích, jako žurnalisté, spisovatelé, umělci, profesoři, městští radové, podnikatelé, průmyslníci, apod. Významná podpora části české mocenské a intelektuální elity.
- Tyto podněty hrály také podstatnou roli v uprchlické otázce ve 30. letech.

Sčítání obyvatel r. 1930

	Obyvatel židovského náboženství	Z toho hlásící se k židovské národnosti
Čechy	76 300	30 000
Morava	41 200	
Slovensko	136 600	65 000
Podkarpatská Rus	102 400	91 000
Celkem	356 700	187 000

Německo-židovský asimilantský proud

- Společnost vyšších sociálních vrstev, často stoupenci liberalismu.
- Absence vlastních organizací a tisku, prosazování zájmů pomocí německých institucí.
- Hlavní podíl na elitní organizaci B nai B rith.
- Napadání v r. 1920 při bojích o Stavovské divadlo, v r. 1930 při protestech proti německým filmům. Nazírání jako "volební a sčítací Němci". Samotnými Němci jen trpěni, kritizováni ostatními českými Židy i českými nacionalisty.
- Hlavní těžiště v Praze a pohraničních oblastech, mezi oběma centry určité napětí.

Česko-židovské hnutí

- Soustředěno nejdříve okolo Spolku českých akademiků-židů (zal.1876, r. 1919 přejmenován na Akademický spolek Kapper) vydávající Kalendář česko-židovský. Dále byla aktivní Politická jednota českožidovská (zal.1897) a Svaz českých pokrokových židů (zal.1907) vydávající týdeník Rozvoj.
- K hlavním ideologům českožidovského hnutí se řadí Bohdan Klineberger (1859-1928), Viktor Vohryzek (1864-1918) a Jindřich Kohn (1874-1935).
- Organizované č-ž hnutí za první republiky stagnovalo, protože integrace do českého prostředí proběhla hladce.
- Dále se čeští Židé zapojují do Sokola, spolupracují s českými spolky (např.Liga proti antisemitismu), odebírají český tisk a volí spíše české politické strany.
- Vznikem republiky a rychlou integrací ztrácí Židé o č-ž hnutí zájem a vzniká větší prostor pro rozvoj sionistického hnutí, které se více zviditelnilo.

Sionismus

- Hnutí židovských nacionalistů. Vydávali ročenku Kalendář židovský, noviny Židovské zprávy, časopis Selbstwehr (něm.spolek Barissia).
- Faktory úspěšného prosazení sionistů v politických i kulturních kruzích první republiky – podobnost požadavků českých a židovských politiků usilujících o sebeurčení svého národa, uznání žid.národnosti, sympatie politiků a postav veřejného života, podpora sionismu na Moravě a v pohraničních oblastech s většinou něm.obyvateľstvem, připojení Slovenska a Podkarpatské Rusi s početnou žid.komunitou hlásící se převážně k žid.národnosti.
- Jejich organizace (Židoyská národní rada, Židovská strana, Sionistická organizace Československa) byly hlavními partnery vlády a prezidenta při řešení otázek spojených s žid.obyvateľstvem.
- Židovská strana – zal. 1919 jako strana národnostní menšiny. Oficiální vymezení nebylo sionistické, ale ve vedení převládali sionisté. V parlamentu se zabývali otázkou žid.školství a postupem proti osobám bez státní příslušnosti. Ve volbách 1929 získala strana 2 křesla v Národním shromáždění (Ludvík Singer, Julius Reisz) a v roce 1935 opět 2 mandáty (Angelo Goldstein, Chaim Kugler).
- Mezinárodní sionistické kongresy proběhly u nás v r. 1921, 1923 a 1933.

Antisemitismus

- První vlna antisemitských nepokojů v letech 1918-1920. Ve 30. letech potom vznik fašistických organizací využívajících antisemitismus, ale tehdejší český antisemitismus vnitřně nejednotný a rozporuplný. Protižidovské nálady ožívají v národnostně exponovanějších okamžicích.
- Vlajka – konzervativně český, protiněmecký a protikomunistický klub, předseda prof. František Mareš. Využití stereotypu žida-cizince, rozvratníka, bolševika.
- Časopis Průlom – vydavatel Miloš Maixner, tzv. nezávislý týdeník nacionálního studentstva, s Vlajkou vnáší do českého kontextu rasový antisemitismus.
- Národní liga, Národní fronta a Národní sjednocení.
- Tehdejší antisemitismus na politické scéně izolovaným jevem, spíše na okraji. Specifické ladění českému antisemitismu dodávalo tradičně česko-německé soužití v jednom státu, kde bylo židovství právem i neprávem s němectvím spojováno.
- Dobové vtipy karikují zjev ortodoxních Židů, fyziognomii a spojují židovství se zlodějinou (Karel Rélink).

Uprchlická otázka

- ČSR představovala významný cíl pro uprchlíky z Německa, Rakouska a východní Evropy.
- Tři fáze postoje čs.úřadů vůči židovským uprchlíkům – do r.1935, polovina 30. let a rok 1938. Přihlížení k původu uprchlíků.
- Největší vlna uprchlíků po „Mnichovu“ – z odtrženého pohraničí uteklo do vnitrozemí cca 117 401 osob, z toho 18 637 Židů.
- Ústav pro péči o uprchlíky (zal.1938)
- Židovské pomocné organizace – Sociální ústav náboženských obcí židovských, HICEM (Marie Schmolková, Hanna Steinerová), Palestinský úřad (Jakob Edelstein), jednotlivé ŽNO.